

ROLUL PRODUCȚIEI AVICOLE ÎN FORMAREA PIETII DE CARNE A MOLDOVEI

Zinaida PISTOL, drd., IEFS

Complexes agroindustriels de la République de Moldova est la base économie nationale. Le rôle de l'agriculture dans l'économie nationale résultant du partage des recettes supplémentaires du secteur agro-alimentaire et du revenu national. Développement de sauts de l'aviculture la Moldova est dû au fait que la volaille subcomplexul est confrontée dans deux directions différentes : comme un élément du marché postsoviétique de contrôle, et le maillon principal du marché local, comme il y a peu. Secteur de la volaille sont d'une importance stratégique dans les pays en développement économie nationale, car elle a une seule destination - répondre à vos besoins la population en produits alimentaires et pour faire en sorte que les entreprises matières premi res destinées à l'industrie. Conformément leurs traditions et vos besoins, une bonne partie de la population rurale est entraîné en production de volailles pour répondre leurs propres besoins dans les produits alimentaires, et pour la récupération excédent dans le marché intérieur.

Complexul agroindustrial (CAI) al Republicii Moldova în decurs de jumătate de secol se dezvoltă în condiții străine economiei de piață. În perioada de tranziție au fost depuse eforturi de reformare a proprietății, crearea a unei producții competitive și diversificare a relațiilor economice externe. Însă, criza din sectorul agrar nu a fost depășită, ea poartă un caracter structural și e provocată de contradicțiile, ce au apărut pe parcursul integrării în economia de piață a structurilor moștenite de la sistemul economiei planificate.

Agricultura Moldovei e tradițional orientată spre creșterea producției vegetale și mai întâi de toate, a viței-de-vie, legumelor și fructelor. Însă în ultimii ani s-a înregistrat reducerea terenurilor sub aceste culturi. În același timp s-au mărit terenurile pentru grăunțoase și floarea-soarelui, ceea ce a permis compensarea scăderii recoltei acestor culturi și păstrarea recoltei totale la nivelul de asigurare a securității alimentare a țării. În industria de prelucrare criza a atins într-o măsură mai mare ramurile, orientate preponderent spre piața internă (produsele de carne și lapte). În comparație cu anul 1989, în republică, consumul pe cap de locuitor al produselor de bază a diminuat esențial. Ramurile orientate spre export și-au păstrat pozițiile doar la anumite produse. [3]

Tradițional, Moldova a fost un exportator important de producție agricolă și produse ale industriei alimentare. După, pierderea piețelor precedente și recesiunea producerii, cauzate de trecerea la relațiile de piață, s-a ajuns la o reducere considerabilă a exportului. Chiar și în aceste condiții dificile, exportul produselor alimentare depășea de mai multe ori importul. În 1994-1995 a demarat procesul de redresare a exportului, produsele de bază pentru acest scop fiind sucii concentrați de mere și produse vinicole. În acești ani, creșterea exportului era însoțită de majorarea importului de produse alimentare, volumul total al cărora rămânea neînsemnat și nu depășea 15 % din costul exportului. Începând cu anul 1996, în comerțul exterior cu produse alimentare și produse agricole au început să se manifeste tendințe negative. Exportul s-a redus, iar cota produselor de import, furnizate pe piața internă, a crescut considerabil. [3]

După cum s-a menționat, sectorul agrar ocupă un loc central în economia națională a țării, deoarece suplimentar angajează peste 40 % din populația economic activă, circa 75 % din terenurile agricole aflându-se în proprietate privată. Astfel, există suficiente evidențe precum că, agricultura continuă să fie una din principalele activități

economice și sursa de venit esențială pentru o bună parte din populația țării. Totodată, nivelul productivității și plata muncii în agricultură sînt considerabil mai joase decît în alte sectoare ale economiei naționale.

Actualmente, în Republica Moldova activează peste 1950 de întreprinderi corporative și peste 390 mii de gospodării individuale și țărănești (de fermier); numărul gospodăriilor casnice auxiliare constituind aproximativ 600 de mii.

Circa 60% din volumul total al producției agricole este asigurat de fermierii individuali și de loturile de pe lîngă casă ale populației; suplimentar, în cadrul sectorului individual sunt concentrate practic toate capacitățile de producție din sectorul zootehnic (cu excepția aviculturii).

După părerea noastră, tranziția la proprietatea privată și efortul continuu de stabilire a modelelor de exploatații agricole mai mici și mai eficiente continuă să se confrunte cu dificultăți majore, cu precădere în aspectul conectării producătorilor privați cu procesatorii și piețele externe. Totuși, în sector au existat numeroase intervenții de succes în perioada nominalizată, care au pus fundamentul viitorului progres, inclusiv bazele dezvoltării unei piețe funciare funcționale, extinderii serviciilor financiare rurale, apariției cooperativelor de întreprinzător, stabilirii unei infrastructuri naționale de furnizare a resurselor și de acordare a serviciilor pentru fermieri și modernizării treptate a industriei de procesare.

Un declin mai simțitor a fost înregistrat în sectorul zootehnic, unde comparativ cu începutul anilor '90, producerea cărnii și a laptelui a scăzut cu aproximativ 63 % și respectiv 45 %. Deci, etapele postreformatoare de dezvoltare a pieții de carne din Republica Moldova sunt enumerate în tabelul 1.

Tabelul 1. Etapele de bază postreformatoare ale dezvoltării pieții de carne și producției animaliere în Republica Moldova

Perioadele, ani	Caracteristicile perioadei
1991-1994	Scăderea nivelului producerii producției animaliere autohtone;
	Dominarea politicii: „asigurarea rafturilor cu orice preț”;
	Lipsa taxelor vamale adecvate;
	Stabilirea tarifelor vamale formale la importul de carne și produse animaliere;
1995-1998	Nerespectarea regulilor comerțului internațional luînd în considerare soldul dintre producători și consumatori.
	Creșterea bruscă a importului de producție contrafăcută și din contrabandă;
	Educarea sindicatelor și asociațiilor;
1999-2003	Efectuarea primelor cercetări a anti-dumpingului consumului de carne.
	Înlocuirea semnificativă a importurilor;
	Reducerea subvențiilor pentru furnizarea cărnii din partea Uniunii Europene
2004-2006	Dezvoltarea climatului investițional în zootehnie, inclusiv în avicultură.
	Majorarea volumelor de producere, ca urmare a sporului consumului intern;
	Consolidarea sistemelor de management al calității, ca urmare a acordării unui regim comercial preferențial de către Uniunea Europeană;
	Progresul lent în realizarea recomandărilor experților europeni în domeniul veterinar;
2007-2010	Solicitarea vizitei inspecției DG SANCO pentru inițierea exporturilor produselor animaliere din Moldova;
	Afectarea pieții interne, și nu numai de gripa aviară;
	Crearea abatoarelor de tip modern nu numai de autorizarea acestora pentru activitatea pe piața internă, dar și pentru un eventual export în țările Uniunii Europene;
	Au fost construite și modernizate 12 unități de abatoare, din care 9 pentru sacrificarea păsărilor;
	Îmbunătățirea funcționării serviciului vamal;
2011- prezent	A fost elaborat și este trimis pentru aprobare în Guvern Regulamentul privind certificarea animalelor și produselor de originea animală, care este armonizat cu prevederile Directivei Consiliului Uniunii Europene nr. 96/93/CE din 17 decembrie 1996 privind certificarea animalelor și a produselor animaliere.
	Perfecționarea mecanismului activității Serviciului Vamal cu autorități competente;
	Revizuirea taxelor existente pentru procedurile vamale.

Sursa: Elaborată de autor în baza sintezei surselor bibliografice

Sectorul avicol prezintă o importanță strategică în dezvoltarea economiei naționale, deoarece are o singură destinație - satisfacerea necesităților populației în produse alimentare și asigurarea întreprinderilor industriale cu materie primă.

Starea nesatisfăcătoare a aviculturii din ultimii ani poate fi explicată, conform investigațiilor efectuate, prin mai multe cauze, una dintre cele principale fiind reducerea considerabilă a efectivului de păsări. Starea nesatisfăcătoare a aviculturii din ultimii ani poate fi explicată, conform investigațiilor efectuate, prin mai multe cauze, una dintre cele principale fiind reducerea considerabilă a efectivului de păsări. În anii 1990-2000 efectivul lor s-a redus de la 24,6 la 10,7 mil. capete, inclusiv în sectorul intensiv-industrial - de la 10,7 la 4,3 mil. capete. În perioada analizată, 2005-2010, efectivul de păsări, în gospodăriile de toate categoriile, a avut o evoluție nestabilă, astfel dacă în anul 2005 acestea constituiau 17522 mii capete, apoi în anul 2010, numărul de păsări atingea cifra de 22457 mii capete, cu o mică abatere în anul 2008, când după seceta din anul 2007 numărul acestora a scăzut pînă la 17157 mii capete (tabelul 2). [1]

Tabelul 2. Efectivul de păsări pe categorii de gospodării la 1 ianuarie, mii capete

Categoriile de gospodării	Anii							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Efectivul de păsări pe toate categoriile de gospodării – total: inclusiv:	14955	15756	17522	22235	22531	17157	18328	22457
- întreprinderile agricole	1611	1496	1920	2584	2532	2152	3115	3269
- gospodăriile țărănești (de fermieri)	20	3	63	22	8	85	77	86
- gospodăriile populației	13324	14257	15539	19629	19991	14920	15136	19102

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Anuarului statistic al RM pe anii respectivi

Producția medie anuală de ouă pe o găină are o evoluție în dinamică nestabilă (identică cu cea a efectivului de animale), cele mai mici cantități fiind înregistrate în anul 2009 de ouă de 208 bucăți, iar cele mai mari în anul 2004 – 235 bucăți. Cele mai mari productivități la acestora au fost înregistrate la întreprinderile cu forma de proprietate privată, fapt ce rezultă din condițiile de creștere și nutriție al animalelor (tabelul 3).

Tabelul 2. Productivitatea păsărilor în întreprinderile agricole pe forme de proprietate în Republica Moldova, în dinamică

Tipurile de producție	Categoriile de gospodării	Anii							
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Producția medie anuală de ouă pe o găină ouătoare, buc	Întreprinderile agricole-total	214	235	232	230	235	218	208	224
	- cu forma de proprietate publică	28	92	124	155	133	171	166	133
	- cu forma de proprietate privată	214	237	232	232	237	220	208	225

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Anuarului statistic al RM pe anii respectivi

Cauzele ce au condiționat reducerea efectivului de păsări în sectorul privat nu corelează cu cauzele reducerii efectivului din sectorul intensiv-industrial, deși sectorul privat depinde direct de sectorul intensiv. Sectorul privat este mai bine asigurat cu nutrețuri, însă nu dispune de o bază de reproducție și creștere industrială a păsărilor.

Reducerea efectivului de păsări în Republica Moldova a condus ulterior la micșorarea producției de ouă cu 50 la sută, carne de pasăre - de 2 ori față de indicii anilor '80.

Diminuarea substanțială a producției avicole în țară și, mai cu seamă, în sectorul intensiv-industrial a generat scăderea considerabilă a consumului. Dacă în anul 1985 pe cap de locuitor se consumau 256 ouă și 7 kg carne de pasăre, în anul 2010 acest indice s-a redus la 185 de ouă și la 5 kg de carne. Deosebit de redus este consumul în unele zone de sud și sud-est ale țării. Dacă ar fi să facem o comparație cu țările lumii apoi Danemarca este cel mai mare consumator de ouă cu 357 ouă, după care urmează Japonia cu 313 ouă, iar cei mai mici consumatori de acest produs fiind Kîrgîstan cu 79 de ouă și Georgia cu 108 ouă. [4]

Tabelul 3. Corelarea dintre volumul producției și consumul de producție avicolă, în dinamică

Indicatorii	Anii					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Populația țării, mln. persoane	3,60	3,59	3,58	3,57	3,56	3,56
Normele de consum:						
- ouă, buc	177,0	168,0	177,0	141,0	177,0	185,0
- carne, kg	4	5	5	4	4	5
Necesarul:						
- ouă, mln. buc	637,2	603,12	633,66	503,37	630,12	658,6
- carne, mii tone	14,4	17,95	17,90	14,28	14,24	17,80
Volumul producției:						
- ouă, mln. buc	762	765	704	563	640	718
- carne, mii tone	28,0	30,9	31,8	29,6	34,5	40,9
Deficitul:						
- ouă, buc	-124,8	-161,88	-70,34	-59,63	-9,88	-59,4
- carne, kg	-13,6	-12,95	-13,9	-15,32	-20,26	23,1

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Anuarului statistic al RM pe anii respectivi

O altă cauză a dezechilibrului dintre producerea și consumul de producție avicolă este repartizarea efectivului de păsări pe zone, suburbii și județe. Repartizarea teritorială a efectivului de păsări se datorează proceselor de concentrare pe zone și specializare a producției zootehnice în funcție de particularitățile biologice ale animalelor și păsărilor, precum și de condițiile de întreținere.

Această repartizare, însă, nu este în concordanță cu aspectele economice, organizatorice și tehnice, determinate în mare măsură și de factorii social-economici. Ca urmare a neglijării sau necunoașterii acestor factori, în unele zone s-au concentrat efective enorme de păsări, iar în alte zone și subzone densitatea efectivului s-a redus considerabil.

Dezvoltarea aviculturii în complexul agroindustrial al Moldovei din anii '93 și pînă în prezent nu a corespuns nici necesităților, nici tendințelor contemporane ale sectorului zootehnic al țărilor cu avicultură avansată.

Numai în ultimii trei ani (2009-2012) producția avicolă mondială, conform datelor FAO, a crescut cu 6,9 la sută, inclusiv producția de carne - cu 23, de ouă - cu 13 la sută.

Nu a fost organizată corect nici privatizarea, care a avut loc în baza bonurilor patrimoniale, prin concursuri investiționale și negocieri directe, însă netransparente. Astfel, au fost privatizate întreprinderile avicole solvabile din punct de vedere economico-financiar și nu acelea, activitatea economică și de producție a cărora era stopată din motive financiare.

În procesul privatizării nu s-a luat în considerare faptul că, în conformitate cu Legea privind selecția și reproducția în zootehnie (art.3, pct.2), întreprinderile avicole de selecție și reproducție, care constituiau patrimoniul național al Republicii Moldova, nu trebuiau supuse privatizării. Deși aceste întreprinderi au fost privatizate, procesul de distrugere a ramurii avicole nu a fost stopat și, ca urmare, a fost nimicit fondul genetic.

Evoluția producției avicole, în total, din Republica Moldova este reflectată în tabelul 4. Astfel, în anul 2010, s-au produs 110,9 mii tone de carne, sau cu 26,5 mii tone mai mult comparativ cu anul 2003, când s-au produs 84,4 mii tone. Din această cifră 40,9 mii tone revine carni de pasăre, sau aproximativ 37 % din totalul producției de carne, cea mai mare pondere revenindu-i carni de porc de 51,3 %. [4]

Tabelul 4. Producția cărnii în Republica Moldova în anii 2003-2010 (pe toate categoriile de gospodării), mii tone

Tipul producției de carne	Anii							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Carne (în greutate după sacrificare), total – din care:	84,4	85,2	86,5	97,0	109,1	78,3	90,8	110,9
- carne de vită și vițel	16,3	16,1	15,6	15,0	15,2	10,6	11,1	10,2
- carne de porc	43,2	41,3	39,7	48,0	58,9	35,1	42,2	56,9
- carne de ovine și caprine	2,6	2,6	2,4	2,3	2,3	2,2	2,2	2,1
- carne de pasăre	21,5	24,4	28,0	30,9	31,8	29,6	34,5	40,9

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Anuarului statistic al RM pe anii respectivi

Efectele liberalizării importurilor vor fi dintre cele mai negative, nu numai asupra producției de cereale, dar și de carne. Producătorii locali acoperă 50-60 la sută din piața carni, și asta în condițiile în care, potrivit unor calcule, sunt utilizate doar două treimi din capacitățile fabricilor avicole. Însă în anul 2008, s-a reușit să se ajungă în situația de a putea asigura, din producția internă 80 %, din necesarul de carne de pasăre.

Producătorii de carne au nevoie de susținerea statului, atât prin subvenții, cât și protejarea pieței interne (taxe suplimentare, cote al import), sunt de părerea atât reprezentanții Asociației producătorilor de carne de porc, cât și liderii Asociației crescătorilor de păsări. Dacă până la introducerea contingentelor de import, în 2006 au fost importate 46 mii tone de carne, în fond carne de pasăre, apoi în 2008 cu mult mai puțin (tabelul 5), 22 mii tone, iar în prima jumătate a anului 2009 - 20 mii de tone. Criza a afectat puternic piața carni, cererea la carnea de pasăre a scăzut cu 15%, potrivit unor estimări, în timp ce alți specialiști estimează o scădere de 40%. [4]

Tabelul 4. Date privind exportul și importul ouălor pentru incubație, păsărilor domestice și unor produse avicole în anii 2008- 2010

Denumirea Mărfii	Destinația mărfii	Anul		
		2008	2009	2010
Ouă pentru incubație, buc	export	271 000	-	-
	import	772 720	1 500 180	1 083 120
Pui de 1 zi, păsări, buc	export	-	8	-
	import	5 549 647	9 035 952	5 185 879
Carne de pasăre, tone	export	27,4	0,741	125,85
	import	22 114,78	7837, 749	14 188,16
Ouă pentru consum, buc	export	-	-	-
	import	2 862 000	3 782 2880	902 200

Sursa: conform datelor Serviciului Vamal

La capitoul import, dacă observăm, cifra acestor tipuri de producție crește de la an la an, fapt vizibil îndeosebi pentru carnea de pasăre, care în anul 2010 a constituit 14188,16 tone, sau cu aproximativ 50 % mai mult comparativ cu anul 2009. Pentru puii de o zi și ouăle de consum aceste cifre sînt în avantajul Republicii Moldova, deoarece cifrele lor sînt în descreștere.

Producția de carne în Republica Moldova este în creștere, cu toate acestea, însă, agricultura moldovenească nu poate asigura necesarul de carne de consum, Republica Moldova fiind obligată să importe. Și aceasta, în condițiile în care consumul de carne și lapte, de exemplu, este destul de redus, în comparație cu cel din țările lumii (figura 1). Astfel se observă că cel mai mare consumator de ouă din țările analizate este Japonia cu 313 ouă, sau aproximativ de două ori mai mult decît Republica Moldova, de produse lactate este Germania cu 446 kg sau de 2,6 ori mai mult față de țara noastră și produsele din carne și carne fiind Germania cu 88 kg pe cap de locuitor sau de 2,6 ori mai mult decît Moldova. [4]

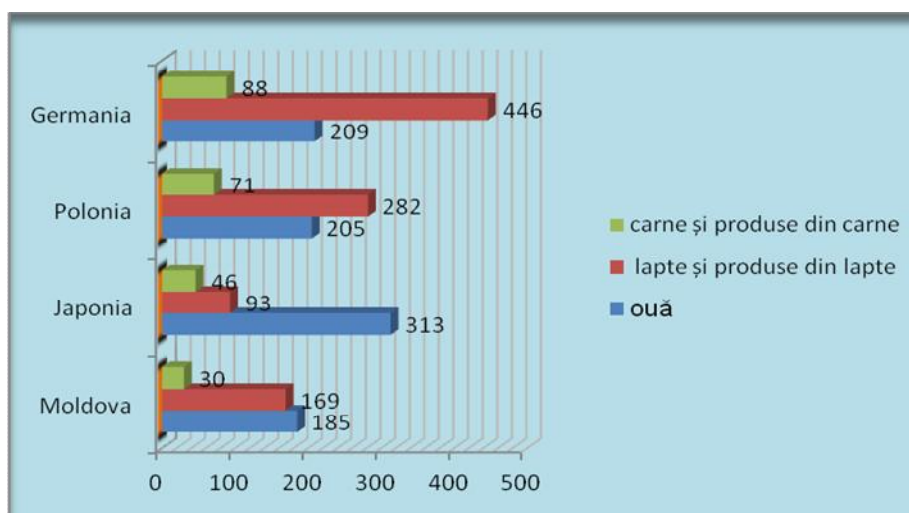


Fig. 1. Consumul la produsele din carne și lapte în unele țări ale lumii, anul 2010

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor Anuarului statistic al RM pe anii respectivi

Redresarea aviculturii naționale în baza relațiilor de piață cuprinde un sistem integru de măsuri organizatorice, tehnologice și juridice. Redresarea aviculturii, ca parte componentă a redresării complexului agroindustrial în ansamblu, se bazează pe următoarele principii fundamentale: cooperarea și specializarea gospodăriilor în condițiile relațiilor marfă-bani; pronosticul dezvoltării ramurii; specificul constituirii pieței en-gros și elaborarea planului de afaceri.

Formele de organizare și de cooperare a ramurii avicole în condițiile economice noi necesită noi tipuri și subtipuri de gospodării, precum și secții specializate, conform unei tehnologii unice și specifice de producție. Pornind de la principiul specializării, în sens larg, menționăm că anume specializarea aprofundată a producției creează condiții economico-financiare favorabile pentru dezvoltarea competitivă a aviculturii.

Bibliografie:

1. Anuarul Statistic al Republicii Moldova 2011, Chișinău, 557 p
2. Angelescu Coralia, coord., Ciucur Dumitru. Economie. București: Editura Economică, 2005.
3. Dezvoltarea social-economică a Republicii Moldova în anul 2008. Biroul Național de Statistică. Chișinău, 2011. 70 p.
4. www.statistica.md